

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія. Національна безпека»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія політичних вчень
Викладач (-і)	Геник Микола Антонович
Контактний телефон викладача	+380957898986
Е-mail викладача	mykola.genyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/eded68f7ea775e850c67
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є історія, теорія, методологія та особливості формування політичних вчень. Дисципліна «Історія політичних вчень» є нормативною компонентою освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший - присвячений вивченню принципів і закономірностей формування політичних вчень в період Стародавнього світу і Середньовіччя. Другий – основним політичним теоріям Нового часу.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> викладання дисципліни є формування системних знань здобувачів у галузі історії зарубіжних політичних вчень. Здобувач повинен засвоїти весь матеріал з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи, колоквиумів. Засвоїти важливі проблеми з курсу, вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності. <i>Завдання:</i> ознайомити здобувачів з основами зарубіжних політичних вчень, теорій і концепцій. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен <i>знати</i>: – основні політичні концепції, доктрини і теорії; – концептуальні підходи і методи аналізу політичної думки; <i>вміти</i>: – застосовувати на практиці набуті знання з курсу «Історія політичних вчень»; – орієнтуватися в основних напрямках політичних теорій і доктрин, – вміти аналізувати політичні інтереси і процеси в світі. <u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є опанування здобувачами понятійно-категоріальним апаратом «Історії політичних вчень»; усвідомлення взаємопов'язаності інтересів суспільних груп та відповідного ідеологічного обґрунтування; з'ясування основ формування політичних теорій, вміння проаналізувати основні напрямки політичних вчень, структуру, функції та типологію ідейних доктрин; озброїти здобувачів основами системного аналізу політичної ідеології; ознайомлення з науковим інструментарієм дослідження динаміки трансформації та еволюції політичних вчень.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній та безпековій сферах, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов із застосуванням теорій та методів політичної науки Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СК-2. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.	

СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.				
Програмні результати навчання				
РН-7. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
лекції		12 год		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18 год		
самостійна робота		60 год		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
1-2	052 Політологія	1	Нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу “Історія зарубіжної політико-правової думки”		1		2
Тема 2. Політичні вчення Стародавнього Сходу		2		2
Тема 3. Політична думка Стародавньої Греції			2	4
Тема 4. Політична думка Стародавнього Риму		1		4
Тема 5. Формування християнської концепції політики			2	4
Тема 6. Політичні вчення мусульманського Сходу			2	4
Тема 7. Політична думка Візантії			2	4
Тема 8. Політико-правові ідеї Реформації і Відродження		2		4
Тема 9. Політичні ідеї періоду буржуазних революцій			2	4
Тема 10. Політичні ідеї лібералізму			2	4
Тема 11. Політична думка консервативного спрямування		2		4
Тема 12. Політична доктрина марксизму		2		4
Тема 13. Політичні ідеї ревізіонізму			2	4
Тема 14. Теорії анархізму			2	4
Тема 15. Геополітичні вчення		2		4
Тема 16. Релігійні суспільно-політичні доктрини			2	4
ЗАГ:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру– 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) проходження тематичних тестів – 30 балів. Загальна кількість – 100 балів.			
	Оцінка в балах	Оцінка в національній	Оцінка за	Оцінка за залік

		шкалі	шкалою ECTS		
	90-100	відмінно	A	зараховано	
	80-89	добре	B		
	70-79		C		
	60-69		D		
	50-59	задовільно	E		
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано	
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F		
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів. Загальна кількість – 10 балів. Контрольна робота включає: • 2 теоретичні завдання (оцінюється по 5 балів кожне); Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання: 1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти. 5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; здобувач демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні. 8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; здобувач розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні. 13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; здобувач розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні				

	узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій. 18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; здобувач повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми. Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь здобувачів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями: – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру,

	виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені здобувачем самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. Здобувач (-ка) допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється здобувачу в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Політика курсу</u> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними. <u>Академічна доброчесність</u>: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням:	

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для здобувачів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності здобувача (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт –вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

- Історія політичної думки: підручник, За заг. ред. Н.М.Хоми. – Львів: «Новий світ- 2000», 2016.- 1000 с.
- Політична думка XX- початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи: Підручник у 2-х томах, За заг. ред. Н.М.Хоми.- Львів: Новий Світ – 2000, 2017.- Т.1.- Т.2.- 534 с.
- Бунь В.** Еволюція поглядів на державу та політику у джерелах політичної думки Стародавнього Єгипту // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2019. Вип. 23. С. 130-136.
- Pastukhov A.** Peculiarity of the political axiology of classical conservatism. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2024. Вип. 56. С. 263-275.
- Кирчів А.** Інструменталізація міжнародно-політичної парадигми З. Бжезінського у формуванні регіональних пріоритетів зовнішньої політики України. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. № 50. С. 87-106.
- Безродний Є.Ф., Уткін О.І.** Історія політичних вчень.- К.: Професіонал, 2006.- 424 с.
- Енциклопедія політичної думки / За редакцією **Девіда Міллера, Дженет Коулмен, Вільяма Конноллі, Алана Райана.** – К.: Дух і Літера, 2000. – 472 с.
- Історія політичної думки: підручник, За заг. Ред. Н.М.Хоми. – Львів: «Новий світ- 2000», 2016.- 1000 с.
- Кирилюк Ф.М.** Історія політології. Підручник для вищих навчальних закладів.- К.: Знання України, 2002.- 535 с.
- Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера / Під ред. **Є.Причепія.** – К.: Тандем, 2002. – 580 с.
- Кухта Б., Романюк А., Поліщук М.** Хто є хто в європейській та американській політології. Малий політологічний словник. – Львів: Кальварія, 1995. – 287 с.
- Кухта Б., Романюк А., Поліщук М.** Хто є хто в європейській та американській політичній науці. Малий політологічний словник.– Львів: Кальварія, 1997.– 277 с.
- Мадісон В.В., Ларченко Л.І. та ін.** Історія розвитку політичної думки. Курс лекцій. – К., 1996.
- Орач Є.М.** Історія політичних і правових вчень: Навчальний посібник.- К.: Атіка, 2005.- 560 с.
- Основи політичної науки. З історії політичної думки: від стародавності до наших днів / Під ред. **Б.Кухти.** – Ч.1. – Львів: Кальварія, 1997. 288 с.
- Політична думка XX- початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи: Підручник у 2-х томах, За заг. ред. Н.М.Хоми.- Львів: Новий Світ – 2000, 2017.- Т.1.-

Т.2.- 534 с.

- Себайн Дж.Г., Торсон Т.Л.** Історія політичної думки. – К.: Основи, 1997. – 838 с.
- Скиба В.Й., Горбатенко В.П., Туренко В.В.** Вступ до політології. Екскурс в історію правничо-політичної думки. – К.: Основи, 1998. – 718 с.
- Слющинський Б.В.** Історія суспільно-політичної думки. Курс лекцій. Навчальний посібник. – К.: Європейський університет, 2005.- 453 с.
- Шульженко Ф.П.** Історія політичних і правових вчень. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 464 с.
- Шульженко Ф.П.** Історія політичних і правових вчень: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 464 с.
- Шульженко Ф.П., Андрусяк Т.Г.** Історія політичних і правових вчень. Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 301 с.
- Шульженко Ф.П., Наум М.Ю.** Історія вчень про державу і право. Курс лекцій / За ред. **В.В.Копейчикова**. – К.: Юрінком Інтер, 1997. – 191 с.
- Ткач О. Згортання демократії як небезпека повернення до авторитаризму // Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 170-185.
- Birnbaum P.** La fin du politique. Augmente d'une postface. – Paris: Editions du Seuil, 1995. – 291 p.
- Fenske H., Mertens D., Reinhard W., Rosen K.** Geschichte der politischen Ideen. Von der Antike bis zur Gegenwart / Geschichte Fischer. – Frankfurt am Main, 1997. – 668 S.
- Foley M.** American Political Ideas. Traditions and Usages. – Manchester; New York: Manchester University Press, 1991. – 265 p.
- Hampsher-Monk I.** A History of Modern Political Thought. Major Political Thinkers from Hobbes to Marx. – Oxford UK – Cambridge USA: Blackwell, 1992. – 609 p.
- Izdebski H.** Historia myśli politycznej i prawnej / 3 wydanie. – Warszawa, 2001. – 281 s.
- Justyński J.** Historia doktryn polityczno-prawnych. – Toruń, 2000. – 495 s.
- Justyński J.** Historia doktryn politycznych czasów nowożytnych. – Toruń: Uniwersytet M.Kopernika, 1991. – 179 s.
- Ketcham R.** Framed to Posterity. The Enduring Philosophy of the Constitution. –Lawrence: University Press of Kansas, 1993. – 195 p.
- Król M.** Historia myśli politycznej. Od Machiavelliego po czasy współczesne. – Gdańsk: ARCHE, 1998. – 279 s.
- Richova B.** Přehled moderních politologických teorií. Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě.- Praha: Portal, 2000.- 303 s.
- Scruton R.** Słownik myśli politycznej.– Poznań: Zysk i spółka, 2002.– 472 s.
- Sheldon G.W.** The History of Political Theory. Ancient Greece to Modern America. – New York; San Francisco; Bern; Baltimore; Frankfurt am Main; Berlin; Wien; Paris: Peter Lang, 1993. – 253 p.
- Skarżyński R.** Od liberalizmu do totalitaryzmu. Z dziejów myśli politycznej XX w. – Warszawa: Elipsa, 1998. – T.I. – 245 s.
- Sylwestrzak A.** Historia doktryn politycznych i prawnych / Wyd.III. – Warszawa: PWN, 2000. – 504 s.
- Szczaniecki M.** Powszechna historia państwa i prawa. – Warszawa: PWN, 1985. – 638 s.
- T. 1.- Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 1997.- 458 s.;
- T. 2.- Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 1999.- 473 s.
- The Cambridge History of Political Thought 1450 – 1700 / Edited by **J.H.Burns** with the assistance of **M.Goldie**. – Cambridge; New York; Port Chester; Melbourne; Sydney: Cambridge University Press, 1991. – 798 p.
- The Development of Political Science. A Comparative Survey / Ed. by **David Easton, John G.Gunnell** and **Luigi Graciano**. – London; New York: Routledge, 1991.
- Tinder G.** Myślenie polityczne. Odwieczne pytania. –Warszawa: PWN, 1995. – 271 s.
- Tokarczyk R.** Współczesna amerykańska myśl polityczna. – Warszawa: Książka i Wiedza, 1981. – 383 s.
- Tokarczyk R.** Współczesne doktryny polityczne.- Zakamycze: Kantor Wydawniczy Zakamycze, 2000.- 585 s.
- Tuck R.** Philosophy and Government 1572 – 1651 / Ideas in context. – Cambridge: Cambridge University Press, 1993. – 386 p.
- Viroli M.** From Politics to Reason of State. The Acquisition and Transformation of the Language

of Politics 1250 – 1600 / Ideas in context. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
Wybrane współczesne doktryny polityczne / Redakcja **Andrzej Wojtaszak, Dariusz Wybranowski, Arkadiusz Kawecki**. – Szczecin: Uniwersytet Szczeciński, 1999. – 104 s.
Z historii doktryn politycznych / Pod red. **A.Mani**. – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. MCXVI. – Prace z nauk politycznych. – Zeszyt 50. – Kraków, 1994. – 100 s.

Микола Генік,
доцент кафедри
політичних інститутів та процесів